

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatæ Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Caput III. De Scientia Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

quacunque visione data, est alia clarior possibilis: ergo nulla est possibilis quæ sit comprehensio; quia comprehensio deberet esse omnium clarissima, & omnium discernibilium discretiva.

220. Dices. 2. Illa major intensione possibilis luminis, non serviret ad majorem claritatem, sed tantum ad maiorem intensionem visionis. R. Si supponatur, dari gradus intensionis in visione, & posse dari infinitum lumen, argumentum S. Thomæ potest eludi per hanc replicam; alterutro tamen illorum negato, argumentum est efficax, ut magis ex dicendis patebit.

221. Secunda Probatio. Cognoscibilitas Dei non minùs est infinita, quam ejusdem omnipotenciam seu participabilitas à creaturis, atqui ad infinitatem omnipotentiae spectat, non posse adæquari ab ulla termino à se producere; & ad infinitum participabilitatem Dei spectat, non posse adæquari ab ulla creatura omnium possibilium perfectissima, seu perfectissimè assimilata Deo: ergo ad infinitam cognoscibilitatem Dei spectat, non posse dari cognitionem creatam, quæ adæquet omnem possibilem concursum objectivum, hoc est, quoniam posse dari concursus objectivus perfectior, seu extensivè major: atqui hoc fieret, si daretur cognitione comprehensiva Dei, hæc enim adæquaret totam cognoscibilitatem Dei extensivam, ut patet. Ergo &c. Hoc argumento usus est etiam P. Antonius Perez disq. 3. a. 3. c. un. n. 4.

Tertia Probatio, vel potius prioris confirmatione sit hec: Sicut ad immensitatem Dei pertinet,

non posse adæquari ab ulla ubicatione creata, ne quidem quoad extensionem, & ad æternitatem, non posse adæquari ab ulla duratione creata, & ad omnipotentiam, non posse adæquari ab ulla potentia creata, ita debet ad omniscientiam Dei pertinere, non posse, ne quidem extensivè adæquari ab ulla cognitione creata, quæ scilicet cognoscatur intuitivè tantumdem, quantum cognoscit cognitione divina Essentialis, quæ est summa perfectio in Deo: sed verum est prius: ergo & posterius. Nec refert quid aliqui admittant possibilem durationem ab æterno; nemo enim ponit illam entitativè indivisibilem, de qua procedit argumentum.

Quarta Probatio. Virtus delectandi ac beandi creaturas tanta in Deo est, ut nulla capacitas creata eam possit adæquare; sed virtus beandi & delectandi non est major cognoscibilitate Dei, ergo nec cognoscibilitas Dei potest ab ulla virtute intellectiva creata adæquari. Major patet. Omnis enim capacitas creata est finita, distans infinitè à delectatione & beatitudine, quam Deus beatus est; ergo delectatio beatifica cuius capax est creatura, est augibilis in infinitum, sed quod est augibile in infinitum, nunquam potest pervenire ad summum: ergo &c. Minor vero probatur. virtus delectativa cuiuscunque rei fundatur in ejusdem rei cognoscibilitate: ergo virtus delectandi major esse non potest, quam sit cognoscibilitas ejusdem rei.

CAPUT III.

DE SCIENTIA DEI.

CONTROVERSIA I.

*Quodnam sit objectum formale motivum seu directum Scientiæ divinae Essentialis
seu simplicis intelligentie.*

222. Non accipitur in praesenti Motivum in illa significatione, quam hæc vox præferrit ex prima impositione, & prout reperitur in motivo cognitionis creatæ: sic enim arguit & supponit imperfectionem in cognoscente, nempe insufficientiam, & indifferentiam ad cognoscendum & non cognoscendum, quod in Deo locum non habet. Accipendum est igitur in sensu non includente imperfectionem (sicut & alia vocabula, ut Actus, Potentia &c.) & in hoc sensu Motivum formale aliud non est, quam ratio cognoscendi, quidquid tali cognitione secundum tertum tendendi modum cognoscitur: sive: est id, quod intellectus redderet pro ratione sua affirmationis, si interrogaretur, quare hoc affirmeret esse tale; Vel brevius: Motivum formale est illud, quod immediatè propter se cognoscitur, in quo vel ex quo cognoscuntur cetera, si quæ præceea illa cognitione per talen tendendi modum cognoscuntur.

223. Porro objectum quod Deus cognoscit per scientiam essentialalem seu simplicis intelligentię, duplex est, increatum & creatum: sub increato venit Essentialia Dei, Trinitas Personarum, actus liberis Dei, scientia visionis, ac denique scientia media seu conditionata, si quidem hi actus sunt adæquati intrinseci Deo. Sub objecto creato veniunt omnes creature secundum essentialiam suam considerata, cum præcisione ab omni existentia, tam absolute quam conditionata, hoc est, non affirmando ullam existentiam, nam aliter in veriore sententia,

tentia, non potest essentia ab existentia praescindi, cùm sint formalissimè idem essentia & existentia, sumpta prout est indifferens ad quamvis temporis differentiam.

224. Certum imprimis est, supposita sententiâ superius traditâ, de immediata & intrinseca connexione attributorum Divinorum cum creaturis, certum inquam est, Deum videndo se, suamque omnipotentiam, videre in se tanquam in medio creaturas ipsas indirectè, hoc est tanquam terminum, & hoc sensu Deum esse motivum formale Scientiæ Divinæ, tam respectu sua Essentiæ, quâm respectu creaturarum, atque etiam Personalitatum Divinarum, quas vider in fecunditate sua Naturæ, prout videlicet Natura Divina est virtualis radix Personalitatum. Hoc supposito

225. Controversia est, an in eodem signo, quo scientia Dei fertur in suam Essentiam directè, feratur etiam eadem scientia directè in creaturas, easque cognoscat in seipsis, ita ut eadem scientia etiam virtualiter indistincta, feratur æque directè tam in se, quâm in creaturas, & in Personalitates Divinas, adeoque Personalitates & creature non solum sint objectum indirectum, sed etiam directum.

Potest autem status questionis explicari comodè exemplo desumpto ex Christi scientiâ, Christus enim non solum cognoscit creaturas per visionem beatam in verbo tanquam in medio & motivo, sed etiam, quamvis per aliam scientiam supernaturalem & Infusam, cognoscit illas in seipsis directè. Quaritur ergo, an huic duplice Scientiæ Christi æquivalat Scientia Dei quoad duplicem modum tendendi in creaturas, directum videlicet, & indirectum: idem est de Personalitatibus.

226. Prima sententia affirmans, est plurimum gravium Doctorum, Herize, Martinonii, Monzai, Arriage, Card. de Lugo, de Quirós d. 44. f. 2. Componti, & novissimè P. Aldrete, acutè eam propugnantis disp. 18. f. 1. 2. 3. Ut non assequar, cur P. Martinus Esparza eam vocer paucorum, indignam & Paradoxam opinionem.

Secunda negans, est aperta S. Thomæ q. 14. a. 5. in fine. Scendum est, inquit, quod Deus seipsum videt in seipso, quia seipsum videt per essentiam suam: alia autem à se videt non in ipsis, sed in seipso, in quantum essentia sua continet similitudinem aliorum ab ipso. S. Thomam sequuntur Thomiste, & plures ex nostris, Suarez, Ruiz, Derkennis, Ant. Perez, Espanza. Videamus huius sententia fundamenta.

227. Probant eam 1. Authoritate S. Dionysii c. 7. de divin. nominib. Non enim, inquit, ea que sunt, ex iis que sunt, novit divina mens, sed ex se, & in se per caussam, rerum omnium cognitionem, scientiam, essentiâmque habet. Non quod per speciem singula consideret, sed quod una caussa complexus omnia sciat. Seipsum ergo cognoscens divina Sapientia novit omnia, sine materia ea qua materia constant, sine divisione (intellige ipsius scientia) ea que dividua sunt. Consideratis tamen attentius illis verbis totoque contextu, manifeste liquet, S. Dionysium solum contendere,

quod Deus non cognoscat naturas creaturarum primum in tempore, iisdem concurrentibus, sed anticipatè, & per unam indivisibilem scientiam.

228. Probant 2. Quia talis directa scientia, est superflua. Deus enim cognoscit creaturas in seipso longè sublimiore modo. Verum, nisi hoc aliter urgeatur, adversarii negant esse superflua, quia est diversus modus cognoscendi: ob quam caussam in Christo talis Scientia admittitur ultra visionem creaturarum in verbo.

229. Probant alii 3. Si creature cognoscuntur directè à Deo, specificarent divinam cognitionem: omnis enim cognitionis habet suam speciem per ordinem ad objectum. Sequela autem videtur per se absurdâ. Hoc argumentum non male retrorquer Arriaga in omnipotencia, quæ utique directè respicit creature: ergo vel ab illis specificabitur, & haec specificatio non erit inconveniens; vel si haec non specificatur, nec scientia specificabitur. Ad Argumentum directè respondet Card. de Lugo, negando sequelam; Probationem eius distinguit. Omnis cognitionis accipit specificationem ab objecto formaliter quo accipit suam perfectionem, ita ut non esset æque perfecta, si tale objectum formale non haberet, concedit: ab objecto, quod etiam non esset, & ideo non cognosceretur, cognitionis esset æque perfecta, propter primarium objectum formale, negat. Eiusmodi objectum sunt creature, quarum cognitionis est secundaria. Responderi poslet. 2. Translat sequela, negando id esse inconveniens. Specificari enim (nisi fiat quæstio de nomine) non est caussari, sed est; sub tali consideratione diversificari specie ab alio. Potest enim Actus non solum specificari ab objecto, sed etiam à Modo Tendendi, à quatenus utique non caussatur, cùm sit realiter idem cum actu. Responderi potest Tertiò & expeditiùs, negando sequelam: sufficienter enim diversificatur divina cognitionis ab omnibus aliis per alii prædicata, quâm per relationem ad creature, nempe per hoc, quod sit cognitionis substantialis, infinita, comprehensiva Dei, &c.

230. Probant alii 4. Si Cognitionis Dei fertur directè in creature, sequitur cognitionem Divinam terminatam ad creaturem perfectiorem, fore etiam perfectiorem, cognitione terminatâ ad creaturem imperfectiorem, quia quod perfectius est objectum, eo perfectior est cognitionis. Responderi potest 1. Negando sequelam. ad probationem respondetur, verum id esse in cognitionibus creatis, & inter se distinctis, secus in cognitione divina, alioquin si liceret argumentari à cognitionibus creatis ad divinam, posset retrorqueri totum argumentum; Cognitionis enim creata cognoscens in Deo creaturem perfectiorem, est perfectior alia cognoscente in Deo creaturem imperfectiorem: ergo etiam cognitionis divina quæ in Deo cognoscit creaturem perfectiorem, erit perfectior alia cognoscente creaturem imperfectiorem, quod omnes negant. Ratio est, quia in Deo cuiuscunq; creature

creature cognitionis est quæ perfecta ac cognitionis alterius creature, propter Identitatem summam, excludentem etiam virtualem distinctionem intrinsecam; unde non potest unius perfectionis augeri vel limitari ab objecto: sicut nec meritum Christi circa perfectius objectum, est majoris valoris quam aliud, quia omnia sunt valoris infiniti. Responderi potest. 2. cum quibusdam RR. distinguendo sequelam. Cognitionis circa creaturam imperfectior est imperfectior præcivis, transeat: positivè negatur: hoc est, concipiuntur quidem non expressa majori perfectione, & sic præscinduntur; adeoque tantum extinsec caret illa majori perfectione, non vero intrinsecè.

331. Probat alii 5. Si creature cognoscentur à Deo directè, haberent rationem motivi: sed hoc est falsum. Ergo. Minor probatur. Quia nec movent per seiphas, nec per species impressas, & quia ad rationem motivi requirunt ut inde cognitione accipiat suam perfectionem. Respondebunt adversarii, hic fieri questionem de nomine Motivi: Negabunt ergo sequelam, & dicent, vocari posse objectum Terminativum, sed tamen directè cognitionis. Quia propter suam intrinsecam cognoscibilitatem (qua est proprietas entis ut sic) cognoscuntur à Deo, cuius essentia habet ex se rationem speciei impressæ ad illas cognoscendas, ut loquitur post alios P. Aldrete.

332. Probat alii 6. Si Deus directè & in seipso attingeret creature, utique non per meram apprehensionem attingeret, sed Affirmative & Enunciative: hoc autem dici non potest. Si enim affirmat v. g. hominem esse animal rationale, non utiq; affirmat eum existere: ergo affirmat sub conditione: *Si homo existit, est animal rationale*. Sed hic modus enuntiandi involvit manifestam imperfectionem Deo indignam, est enim formaliter compositivus, conferens subjectum cum predicato: ergo &c. Responderet idem Author, non esse maiorem difficultatem in hac, quam in opposita sententia. Nam quando Deus vider hominem in sua omnipotencia, tametsi affirmet existentiam virtutis producenti hominem, certum nihilominus est, quod hominem etiam secundum suum esse, quod haberet, si existeret, attingat: qui non attingit merè apprehensivè, attingit enim comprehensivè: ergo attingit etiam Enunciative. Dicendum itaque est, Deum habere Jedicum Compositivum Eminentem, & uno simplissimo intuitu affirmare omnia illa predicata, quæ sunt homini. Et haec sunt probationes, quas apud Authorum videre potui. Ut, quid mihi videatur, aperiam,

333. DICO I. Sola Essentia divina est motivum primarium omnis scientia divinae circa creature tam ut possibiles, quam ut existentes, seu absolute, seu conditionate. Ratio est, quia illud est motivum primarium cognitionis, quod est ita ratio cognoscendi, ut tribuat cognitioni suam perfectionem: sed omnis cognitionis divina

accipit suam perfectionem ab essentia divina, & quidem tanquam ab objecto, & ratione cognoscendi. Ergo &c. Minor probatur. Quomodo cunque enim attingantur creature à Deo, non possunt aliter attingi nisi ut procedentes seu processura (si existerent) ab omnipotencia Dei: ergo semper omnipotencia Dei est aliquo modo ratio cognoscendi creature, in quoconque statu cognoscantur: tribuitque perfectionem actu non minus quam Deus ut finis *Cui*, tribuit perfectionem omni volunti divinæ. Nec opus est hanc rem, meo iudicio à nemine negabilem, ulterius declarare.

334. DICO 2. Creature attinguntur à Deo secundum suum esse proprium quod habent, seu haberent si existerent, contradistinctum ab essentia Dei; & hoc sensu attinguntur in seipso, & in eodem signo, in quo cognoscitur ipsa essentia divina, etiam quatenus hæc habet rationem mediæ & motivi. Coclusio hec videri potest esse contra P. Ruiz, diff. 10. de scientia Dei s. 7. ubi vult, objectum formale cognosci in priori signo quam objectum materiale & indirectè cognitum. Sed probatur quo ad primum membrum, quod nec Ruiz negat. Est enim inintelligibile, quomodo Deus affirmet, se habere potentiam faciendi leonem à se distinctum, & non attingat esse distinctum leonis. Quid autem hoc sensu rectè dici possint creature attingi in seipso, fatetur Ruiz d. 11. s. 3. et si modus loquendi sit minus uitatus. Quid etiam cognoscantur in eodem signo, & non pro posteriori, mihi certissimum est; & existimo aliter opinantes induci imaginatione deceptoriam, quæ concipere solemus, cognitionem unius in alio rectâ viâ tendere in objectum motivum, & inde quasi pro signo posteriori deflectere seu detorqueri ad illud objectum quod dicitur cognosci in alio & indirectè. Sed hæc est mera deceptio imaginacionis. In qua enim mundi plaga existierunt ab æterno creature, ut scientia Dei ab omnipotencia directè cognita ad illas defleceret? Itaque nulla relatio, nullus respectus quæ talis, cognosci potest in ullo signo, quin in eodem signo attingatur terminus illius: aliter enim non cognoscitur ut respectus, sed instar absoluti. Si ergo Authorum prima sententia plus non volunt, quam creature hac ratione cognosci in seipso, ab illis non dissentio.

335. DICO 3. Nulla alia cognitionis directa creaturarum possibilium est admittenda, præter illam, quæ formalissimè reperitur in cognitione creaturarum in omnipotencia vel alio attributo divino tanquam in medio. Probatur. Si enim talis cognitionis admittenda esset, deberet esse modus cognoscendi diversus ab illo: Sed non potest explicari, unde desumendum sit hic diversus cognoscendi modus, ergo non est aslerendus. Minor probatur. Vel enim desumeretur ex minore claritate (qualiter in Angelis differt cognitionis vespertina à matutina secundum S. Augustinum supra relatum) vel ex diverso modo tendendi, vel ex quadam prioritate ad aspectum obliqui seu termini quæ

quā talis nihil horum dici potest, ut ex dictis patet,
& per se manifestum est.

236. DICE S. Authores primæ sententiae videntur ponere talem aspectum directum creaturarum in se ipsis, qui sit (nōstro concipiendi modo) independens ab aspectu divinae essentiae tanquam medij, ita ut ad talen aspectum Deūs effet determinatus etiam ignoraret suam essentiam. ita videtur se explicare *De Quiros*, & *Franc. de Lugo* d. 28. c. 4. n. 26. & ex professo sic arguit *Aldrete* d. 18. s. 2. à n. 6.

237. Sed contrā: Aliud est dicere: quod si per impossibile Deūs suam essentiam non cognoscet, vel saltem, si non haberet intrinsecum ordinem ad creaturas in suis attributis primarijs, quod runc adhuc effet determinatus ad cognoscendas creaturas: Aliud: quod defacto detur hujusmodi specialis determinatio ad cognoscendas creaturas ultra illum aspectum, quo Deūs creaturas dicitur attingere in obliquo. De primo nunc non disputo: secundum non admitto; nam talis aspectus seu tendentia effet essentialiter superflua, ut consideranti facilē patet.

238. Ex his etiam constat, non esse eandem rationem de cognitione creaturarum possibilium, & de cognitione futurarū quā talium, hoc est, affirmante esse futuras, quas teste P. Aldrete *disp. 18. s. 2. n. 2.* omnium nostrorum Scriptorum vnamis consensus admittit videri à Deo in seipso: Ratio enim disparitatis est, quia cùm quā tales non possint in essentia & omnipotencia (utpote indifferente ut illas producat aut non producat) videri, & tamen Deūs illas ignorare non possit, jam non est superflus, sed omnino necessarius talis tendendi modus. Et hinc solvenda sunt Argumenta, qua P. Aldrete pro prima sententia congesit.

239. Objiciunt alij 1. In Christo non censetur superflua hujusmodi directa scientia creaturarum, realiter distincta à visione earundem creaturarum in Verbo: ergo nec in Deo erit superflua hujusmodi scientia, saltem formaliter distincta à Visione creaturarum in essentia. &c. Negando paritatem. 1. quia in Christo duplex illa scientia diversimodè representat creaturas: Nam clariū videntur in Deo quā in seipso: in Deūm autem non cadit hic diversus cognoscendi modus, utpote non solum præcisivè, sed positivè includens imperfectionem, ut fatetur in terminis Comptonus *disp. 22. s. 5. n. 6.* 2. Quia in Christo datur duplex principium, lumen gloriae, & habitus infusus; & utrumque est ordinatum ad diversum modum cognoscendi, & vnum quodque est operativum sine altero: vnde mirum non est, utriusque respondere diversam realiter cognitionem, alioquin effet alterutrum otiosum. in Deo nihil est hujusmodi.

240. Objiciunt 2. Quomodounque Deus cognoscet creaturas, cognoscit utique illarum respectum & relationem ad Deūm: ergo videtur se vi terminum illius respectus: ergo creatura habet rationem medij, in quo se Deūs cognoscit

vt terminum illius; ergo scientia divina cognoscit Deūm dupli modo, directe & indirecte: ergo poterit hoc ipsum etiam respectu creaturarum admitti. Responderi posset 1. negando paritatem. Nam ipsi adversarij, qui admittunt, Deūm se cognoscere in creaturis, dicunt, cognitionem illam formaliter quā cognitione Dei in creaturis est, esse abstractivam, & non intuitivam: item esse præcisivam, & non exprimentem ipsam Trinitatem Personarum, vt habet Comptonus, Arriaga, & Card. de Lugo: ergo jam est diversus modus cognoscendi & representandi: at verò cognitione creaturarum tam indirecta quam directa, effet comprehensiva, & ejusdem claritatis. Respondetur tamen secundo, negando, quod Deūs se cognoscet in creaturis tanquam in medio determinante Deūm ad ejusmodi abstractivam cognitionem. Ratio est, quia quando terminus aliquis aliunde clarissime cognoscitur, tunc relatio ad illum terminum optimè cognoscitur, absque eo quod inducat cognitionem abstractivam circa terminum; præferitum quando talis abstractiva cognitione non effet distincta ab intuitiva ejusdem termini. Certe quidquid sit, an in intellectu creato talis cognitione abstractiva indirecta circa terminum aliunde intuitivē cognitione defendi possit, in Deo tamen admittenda non est, vt etiam Derkennius annotavit. *de scient. DEI. n. 21.*

Disputant hīc aliqui, an Deūs cognoscet entia rationis, & Negationes. Sed nos hāc Metaphysicis transcribimus, ad quos spectat examinare an possit intellectui obiecti aliquod impossibile, & utrum negationes identificantur cum aliquo positivo.

CONTROVERSIA II.

Quomodo Præscientia divina Futurorum contingentium non lēdat libertatem nostrorum actuum.

241. Cum de fide sit, Deūm præscire nostros actus liberos, in tempore futuros, difficultas est in concilianda hac præscientia cum nostra libertate; Proponitur autem difficultas hoc modo. Omnis scientia Dei est infallibilis: ergo si Deūs ab aeterno præscivit peccatum Petri in negando Christo, peccatum Petri debuit infallibili necessitate sequi, alioquin potuisset Petrus falsificare scientiam Dei, quod est contra factam hypothesis: ergo Peccatum Petri non fuit liberum. Probatur hāc consequentia. Quod ex aliquo antecedente necessariō sequitur, necessarium est, alioquin non erit amplius ratio vila rei sciendi. Prædeterminatio nem physicalm quorundam Thomistarum, tanquam libertati præjudicantem: atqui reiicitur ex hoc capite: ergo etiam videtur Deo neganda præscientia aeterna nostrorum actuum liberorum. Pro solutione

242. Di-

242. Distinguendum est inter necessitatem antecedentem & consequentem. Necesitas antecedens tunc datur, quando illud quod tempore antecedit alterum, cum quo habet infallibilem connexionem, est quid penitus inimpedibile à nostra voluntate. Huiusmodi necessitatem antecedentem inferret prædeterminatio physica, ut suo loco doceri à nostris solet. Eodem sensu amor beatificus non est liber, sed omnino necessarius: quia præcedit Visio beatifica inimpedibili per actus subsequentes, & infallibiliter habens connexionem cum amore. Necesitas consequens est, quando id quod præcedit nostrum actum, est à nostra voluntate impeditibile, eo modo quo deinceps explicabimus. & hæc necessitas non officit libertati; & hoc sensu damnata fuit merita à Sixto IV. hæc propositio Petri de Rivo: *Quod necessariò sequitur ex aliquo precedente ordine successiva durationis, necessarium & inevitable est.* Hoc posito

243. Communis responso est, Scientiam Dei de futuris nostris actibus liberis ideo non prædicare libertati, quia non est causâ nostrorum actuum liberorum, sed illos cum prioritate rationis seu Logica præsupponit; in qua præsuppositione fundatur receptissimum axioma communis sensu: Non ideo peccatum est futurum, quia Deus videt, sed ideo Deus videt futurum, quia futurum est. Indiget tamen hæc doctrina majori declaratione, inferius exhibendâ. Certum enim est, quod prædefinitio nostrorum actuum (quæ infra admittemus) sit aliquo modo causa nostrorum actuum: deinde inferius etiam docebimus, Prædefinitionem non distinguere virtualiter intrinsecè à præscientia nostrorum actuum; quo proinde sensu præscientia quoque est causa actuum fututorum. Ut ergo ab his nunc abstineamus

244. Dicendum est, ideo per divinam præscientiam non lœdi nostrorum actuum libertatem, quia illa præscientia est aliquo modo à nostra voluntate impeditibilis, quatenus, antecedenter ad omnem hypothesis, est in nostra potestate non ponere talen actum, v. g. peccatum, sed actu oppositum, & sic facere, ut in Deo non fuisse præscientia de actu peccaminoso, sed de actu opposto.

245. Potestatem hanc impediendi præscientiam Dei, docent nunc communiter nostri DD. & licet eam aliqui negasse videantur, Molina 1. p. q. 14. a. 13. disp. 16. & in concordia disp. 51. Sua-rem lib. 1. de scientia fut. c. ult. n. 9. Ruiz de Prædestin. disp. 55. s. 4. Tract. de scient. Dei disp. 3. i. potius tamen in modo loquendi, quæ rē ipsa à nobis discentiunt, quia temper & mordicus assumunt relatum axioma: Non ideo sunt hic actus futuri, quia Deus præscit, sed econtra: in quo axiomate continetur impeditibilitas præscientia divinæ; & ideo Valdenis pro nostra sententia rectissime

adducit Lib. 1. doctrinalis fidei cap. 27. quotquot illud axioma recipiunt.

246. Porro illud axioma apud Patres antiquos solenne fuit: ut proinde non minus sincerè quam verè scripsit Franciscus Romæus, Ordinis Prædicatorum Magister Generalis, libro de libertate operum, veritate 8. *Quod si ad antiquos Doctores te convertas, reperies ferè omnes in hanc unam consensisse sententiam, non ex eo quod Deus sit aliquid futurum, ideo futurum est, sed quia futurum, Deus novit.* Placet aliquorum verba adducere.

Origenes lib. 7. in epist. ad Rom. in illa verba capituli octavi, *Quo præscriptivit, &c.* ait: *In Præscientia Dei neque salutis neq; perditionis causa consitit. Non enim propterea erit aliquid, quia id seit Deus futurum, sed quia futurum est, scitur à Deo antequam fiat: nam eti; fingamus Deum non prænoscere aliquid futurum, sine dubio erit.* Duo insuper in his ultimis verbis vellem notarent moderni quidam, qui imprimis ferre non possunt hypotheses impossibilis, qualem hæc facit Origenes: quia etiam hypothesi utitur in praesenti negotio Eminentissimus Card. Pallavicinus c. 43. n. 332. Deinde iisdem adversatur Origenes, docentibus moribus, verificativum formale seu denominationem *Futuri*, aliud non esse formaliter, seu quoad formam denominantem, quæ ipsam Dei præscientiam. Origenes autem tollit per hypothesin hanc formam, & tamen existimat verificari propositionem de futuro.

247. S. Iustinus Martyr & Philosophus q. 58. ad orthodoxos. redditurus rationem, cur Dei Præscientia non fuerit causa peccati Adami & Angelorum, hæc habet. *Non est Præscientia eius causa, quod futurum est, sed quod futurum, est causa Præscientie. Siquidem non Præscientiam sequitur futurum, sed futurum consequitur Præscientia, & haud quam præciosus est causa futuri.* Intelligendus est, de consecutione secundum propositionem causalem.

248. S. Athanasius Sermone de Passione & cruce Domini, longè ante medium, in illa verba Evangeliste: *Hac autem facta sunt, ut adimplerentur scripture: Sic discurrit. Ergo Judæi, qui ista egerunt, omnino extra culpam sunt, qui non ut delinquentes, sed ut obsequentes Scripturis ista fecerunt?* Ceterum, hæc utique eiusmodi sermocinatio multum à veritate destituitur; non enim Propheta istis Author est, sed Propheta ea quæ isti facturi essent, prospiciens, futura esse denuntiavit: quin potius ipsi in causa fuerunt, ut Propheta talia de ipsis prædivinaverint, siquidem non eo quod dicunt, ideo quid sit, sed quia id futurum est, ideo ab illis prædictur.

249. S. Damascenus contra Manichæos prope finem ait: *At vero, ut ea quæ facturi sumus, præcias Deus, à nobis proficietur: est quidem Dei Præscientia vera & infallibilis, verum ipsa nequaquam est causa cur omnino fiat, quod futurum est, quin potius, quia hoc aut illud facturi sumus, ideo prænoscit.*

F

S. Au-

S. Augustinus lib. 5. de Civit. Dei c. 10. in fine.
Neque enim ideo peccat homo, quia Deus illum peccatum prescrivit: ino ideo non dubitatur ipsum peccare, qui peccat, quia ille, cuius præscientia falli non potest, non fatum, non fortunam, sed ipsum peccatum esse præscivit, qui si nolit, utique non peccat, sed si peccare noluerit, etiam hoc ille præscivit. Ecce! S. Augustinus agnoscit in nostra esse potestate facere, ut Deus contrarium præsciverit, quod nunc est ulterius robordum.

250. Probat ergo Conclusio 1. Dum Petrus peccat, posset, in sensu diviso, non peccare: sed si non peccaret, utique non fuisset ab aeterno in Deo scientia de peccato futuro, quin potius fuisset scientia oppositi: ergo Petrus posset impedire, ne fuisset hac scientia de peccato futuro: hoc enim & non alio sensu sumus intelligenti, cum dicimus, Scientiam Dei determinatam de actibus liberis nostris, esse impeditibilem a nobis.

251. Probatur 2. Si scientia Dei de peccato Petri esset inimpedibilis, etiam peccatum Petri esset inimpedibile: consequens est falsum, sic enim peccatum Petri non esset liberum: ergo & antecedens. Sequela probatur ex illo principio evidenti: Quidquid ex inimpedibili per necessariam consequentiam sequitur, inimpedibile est: sed peccatum Petri futurum sequitur per necessariam consequentiam ex Præscientia Dei, ergo si præscientia Dei esset inimpedibilis, etiam peccatum Petri esset inimpedibile. Axioma illud seu Principium in majore positum, tam evidens est, quam evidens est, ex antecedente vero non posse sequi consequens falsum. Neque vacat hic immorari in referenda historia circa errorem quorundam, assertentium propositionem illam fuisse damnatam a Sixto IV. in Petro de Rivo. Legi potest apud Card. de Lugo de Incarnatione dis. 26. s. 6. n. 72. Et adhuc accuratius apud Aldrete dis. 23. s. 2. tota. Minor est evidens, quia impossibile est scientiam Dei esse falsam.

252. Objicitur tamen 1. aliud axioma, quod etiam naturae lumine evidens esse videtur. Ad præteritum non datur potentia. Sed si vera esset nostra sententia, daretur potentia ad præteritum: quia scientia Dei est præterita, hoc est, fuit ante actus nostros liberos: ergo si, dum sunt hi actus, datut potentia faciendi ut Scientia Dei de illis futuris non fuerit, jam datur in nobis potentia ad præteritum, nempe ad impediendam scientiam Dei præteritam.

253. Confirmatur. Utique non est major potentia in nobis, quam sit in Deo. sed in Deo non est potentia faciendi modo, ut aliquid præteritum non fuerit, v.g. Deus non potest hodie facere, ut Adamus non existiterit: unde semper etiam respectu Dei verum fuit axioma: Quod factum est, infectum fieri nequit; ergo nulla datur potentia ad impediendum aliquid præteritum.

254. Hoc argumento usus est Petrus de Rivo, ad probandum, quod de futuris contingentibus non detur determinata veritas, cui docet & subtiliter responderunt Doctores Lovanienses, distinguendo duplex genus præteriorum, sicut etiam distinxit Petrus de Tarantasia, ex Ordine S. Dominici, & postea summus Pontifex. Aliqua enim sunt præterita, qua significantur ut purè præterita, v.g. Adam fuit: Alia vero sunt præterita cum connotatione vel inclinacione futuri temporis, & futuri contingens. Ad primum genus non datur in posteriori tempore potentia; & de his est accipendum illud axiom: Non datur potentia ad præteritum: Secus se res habet in secundo genere. Ratio est, quia hoc secundum genus præteriorum, pendet a futuris liberis, & quidem a voluntate aliena, ita ut alia sit voluntas & causa futuri, & alia illius præteriti pendens a futuro: & hinc potest aliter distinguiri. Non datur potentia ad præteritum nullo modo pendens ab operatione futura dependenter a voluntate libera aliena, concedo; Non datur potentia ad præteritum pendens ab operatione futura dependenter a voluntate libera aliena, nego. Hoc modo pendet Præscientia Dei aeterna a libera voluntate hominis in tempore operatura. Hoc modo (ut infra videbimus) pendent Prædefinitions nostrorum actuum meritoriorum ab operatione nostra sub conditione talis auxili futura. hoc modo denique pendet Prædestination ordinaria electorum ab operationibus eorumdem sub conditione futuri, ita ut in potestate reproborum fuerit, facere ut suissent prædestinati, & econtra, ut suolo declarabatur.

255. Ad confirmationem facilis est responsio, negando paritatem, quia Deus voluit ab aeterno Adamum producere in tempore, & hac eius voluntas non pendas ab aliqua voluntate libera posteriore ipsius Dei, qui nec volendo potest sibi esse contrarius, nec aliquid in tempore de novo velle, ob immutabilitatem suam.

Objicitur 2. Hac ratione defendi posset, revelationes Dei de rebus futuris liberis v.g. de peccato Antichristi, non esse certas sive certò divinas, quia est in potestate Antichristi, non peccare: ergo, ut Deus non sciverit peccatum: ergo etiam, ut revelatio non processerit ex tali scientia, & sic non erit revelatio divina. Respondetur negando sequelam; sunt quidem essentialiter vera quando existunt, sed existentia non est necessaria, cum posset impediti; aliud autem est, eam posse impediti, aliud, posse existentem falsificari, quod negamus fieri posse, aut sequi ex eo, quod dicamus, existentiam posse impediti.

CONTROVERSIA III.

Quanam DEO sit Ratio videndi futura libera absoluta.

356. Elebris est sententia Thomistarum quoniam deo post Cajetanum, futura contingencia ideo videri a deo ab aeterno, quia sunt deo praesentia ab aeterno: quandocunque autem aliquid praesens est perfectissimo intelligenti, est ab illo cognoscibile. Existimant hanc esse sententiam S. Thomas q. 14. a. 13. in C.

Verum haec sententia, prout a suis authoribus traditur, communiter & merito rejicitur. Aliud enim est, futura in tempore coexistere aeternitatem dei, que identificatur ipsi deo, & est indivisibilis: aliud, accipere denominationem existens ab aeterno ab aeternitate dei: adeoque esse deo praesens ab aeterno, seu per totam aeternitatem: hoc posterius enim tam falsum est, quam falsum est, me per hoc, quod hic coexistat deo & eius immaneitati, hoc ipso etiam esse ubique.

357. Aliqui non ignobiles Thomistae explicant Angelicum Doctorem, quod plus non affuerit, quam quod creatura sint deo praesentes ab aeterno obiective, hoc est per sui cognitionem. Ita Hervaeus, Dominicanus, ducentis annis Cajetano antiquior, & post mortem S. Thomas sui Ordinis Generalis, in i. dist. 38. q. 5. s. quantum ad 3. & Aegidius Romanus S. Thomas auditor, in libro Apologetico pro S. Thomas.

358. Verum, nisi huic interpretationi aliud addatur, argueretur S. Thomas petitionis Principii, reddendo pro ratione quod erat in questione, Quatio enim erat, quare Deus cognoscit futura? ad quam, secundum hanc interpretationem respondisset S. Thomas: *Quia illas ab aeterno cognoscit.*

359. Ut ergo mentem S. Thomas sincerè aperiamus, oportet ipsum audire. *Licit, inquit, contingentia sunt in actu successivè, non tamen Deus successivè cognoscit contingentia prout sunt in suo esse, sicut nos, sed simul: quia sua cognitionis mensuratur aeternitas; sicut etiam suum esse: aeternitas autem simul nota existens ambit totum tempus: unde omnia quae sunt in tempore, sunt deo ab aeterno praesentia, non solum ratione quæ habent rationes rerum apud se praesentia, ut quidam dicunt, sed quia eius intuitus fertur ab aeterno super omnia prout sunt in sua praesentialitate. Vide manifestum est, quod contingentia & infallibilitas dei cognoscuntur, in quantum subduntur divino conjectui secundum suam praesentialitatem, & tamen sunt futura contingentia suis causis comparata.* Hac S. D. ad cuius mentem

360. DICO 1. Ex reali praesentia actuum liberorum in certa temporis differentia cum indivisibili aeternitate & immutabilitate dei, infallibiliter inferitur corundem scientia divina ab aeterno, & seclusis omnibus aliis hæc praesentia seu pra-

sentialitas esset sufficiens ratio cognoscendi ab aeterno huiusmodi actus liberos in tempore futuros.

261. Probatur & explicatur conclusio. Quando nostri actus liberi existunt in tempore, tunc deus eorum existentiam ignorare non potest, adeoque necessariò cognoscit, alioquin deus ignoraret quid ageret; influeret enim in illas ipsas operationes, & tamen hoc nesciret. Si ergo deus tunc scit istas operationes quando sunt, hoc ipso necessarium est, eas scivisse ab aeterno: nulla enim divina scientia potest incipere in tempore: ergo quidquid deus scit in quounque determinato tempore, illud hoc ipso scivit ab aeterno. Ergo ex scientia nostrorum actuum liberiorum in tempore legitimè inferitur Præscientia corundem ab aeterno.

262. Hinc colliges, quo sensu verum sit effatum S. Thomas, quod ea quæ sunt aeternitati dei indivisibili praesentia in tempore, sint deo praesentia ab aeterno: hoc, inquam, non est intelligendum formaliter, sed æquivalenter, juxta explicationem daram.

263. DICO tamen secundò. Hec præsentia priori conclusione explicata, non est prima & fundamentalis radix seu ratio determinans Deum ad videndos hos actus liberos futuros. Probo Conclusionem. Possum antecedenter ad futuritionem absolutam horum actuum, assignare in deo respectum transcendentalis ad illos actus, habentem indispensabilem connexionem cum futuritione corundem, & qui, salvâ libertate sit causa futuritionis eorundem: ergo vera est conclusio. Probo antecedens, supponendo aliquæ quæ infra traditur sum. 1. Quid antecedenter ad omne decretum dei, detur in deo Scientia Media seu conditionata de nostris liberis actibus sub conditione futuris. 2. Quid dependenter ab hac scientia media eliciat deus decretum prædefiniens nostros actus positivè, vel negativè, quo videlicet decreto vult deus dare hoc determinatum auxilium, in his circumstantijs, in quibus per scientiam medianam videretur talem effectum, & libertatis actum. Hoc inquam, decretum ex proprio tendendi modo presupponit scientiam medianam: dicit enim: Dabo hoc auxilium, quia video futurum talem actum (si quidem actus sit bonus) vel: non obstante quod futurus sit talis actus (si actus non sit bonus). 3. Suppono, hoc decretum esse deo adæquatum intrinsecum & identificatum. 4. Suppono, illud quidem esse causam actus, quia actum intendit aut permittit, volendo dare tale auxilium, quod est immediata causa actus, non tamen per illud laedi libertatem actus: quia sicut scientia media, ita & illud decretum, utpote essentialiter pendens à scientia media, est à nobis impedibile, modo jam superioris explicato. Hec omnia in decursu declarabuntur: quibus nunc suppositis, evidenter deducitur, huiusmodi decretum prædefiniens esse sufficiens motivum videndi in illo actu prædefinitum futurum, cum quo est connexum.

264. DICO; Si non darentur in Deo prædefinitiones nostrorum actuum, tunc ratio videndi futura absoluta in seipsis, esset Infinitas Dei, cui debetur Scientia cognoscens ab æterno omnes veritates. Probarur. Nam, ut in sequenti controversia videbimus, ad hanc infinitatem recurrentum omnino est, quando redditur ratio, cur Deus cognoscat futura conditionata nunquam exstirta: ergo si in Deo nullus datur respectus determinatus ad futura absolute, sufficeret Infinitas Dei ad ea quoque in seipsis vindenda.

CONTROVERSIA IV.

Vtrum præter possibilia, & absolute futura, cognoscat Deus etiam conditionatè futura.

§. I.

Premittuntur aliqua pro statu Controversie intelligendo.

265. Conditionatè futura, seu melius, propositiones de futuris sub conditione, expressæ per particulam, Si, posunt esse quadruplicis generis. Primum genus earum est, quæ aliquid affirmant sub conditione habente physicam connexionem cum obiecto affirmato, vocanturque *Illativa*: quia perinde est, acsi unum ex alio inferres, ut: *Si sol est in hemispherio nostro, dies est: si ignis applicetur stupre, comburit, &c.* De his non est præsens controversia.

266. Secundum genus est earum propositionum conditionalium, quas formare possumus de rebus omnino disparatis, quarum una non esset occasio vel cauilla alterius, etiamsi illa existeteret: ut: *Si Turca dormiret, ego studerem: si nunc cantaret Gallus, nasceretur Antichristus post centum annos.* Neque ista spectant ad præsentem questionem. Nam, ut etiam observat Cardinalis Pallavicinus c. 41. à n. 318. Deus non habet peculiarem scientiam hypotheticam sub huiusmodi hypothesibus impertinentibus: quia non magis videt meum studium futurum si Turca dormiret, atque videret, si non dormiret, & cætera invariata manerent, quia somnus Turca non pertinet ad principium proximum mei studii.

267. Tertium genus est, propositionum conditionalium sub conditione impossibili. Sed neque de ipsis solliciti erimus: quidquid enim specialis difficultatis habent, ad philosophos spectat.

268. Quartum itaque genus est earum propositionum, quæ aliquid affirmant futurum sub conditione, cum qua quidem non haberet necessariam connexionem, illa tamen conditio si existeteret, esset contingenter futura occasio alterius;

exempli gratiâ: *Si Petrus loqueretur cum tali persona, peccaret morosâ delectatione: Si vero audiret talēm concionatorem, ageret pœnitentiam.* De his est præfens controversia, an, & quomodo veritas huiusmodi à Deo cognoscantur.

269. Porro veritates huiusmodi conditionales iterum sunt in duplice differentia, nam aliquæ nunquam ponentur, ed quod conditio, sub qua affirmantur, nunquam ponetur: aliquæ contra defacto ponentur, quia conditio purificabitur. Prius tamen est, prioritate Logicâ, aliquid esse sub conditione futurum, quâd esse futurum absolutè: posset enim futurito conditionata esse vera, etiamsi futurito absoluta esset fallax ex defectu conditionis. Quapropter veritates istæ conditionales non sunt quidem exclusivæ futuritionis absolutæ, sunt tamen præcisivæ, quia considerantur præscindendo à futuritione absoluta, & ab eo quod conditio sit ponenda.

§. II.

Vtrum Deus actus nostros liberos, sub conditione futuros, tantum conjecturaliter cognoscat.

270. Quidam haud ignobiles Thomistæ, quorum placita fideliter refert P. Aldrete d. 27. s. 1. contra querelas Joannis de S. Thoma, negarunt, Deum habere certam scientiam de huiusmodi conditionatis actibus & eventibus, sed solum conjecturalem; non quasi existimarent, Deum habere probabile & errori obnoxium judicium (absit hoc à viris egregiis doctis) sed quod Deus evidenter, & per scientiam simplicis intelligentiae judiceret, in his circumstantiis probabile esse, quod hic actus sit futurus. Hoc putant colligi posse ex particula *Fortè*, quæ legitur quandoque adjecta, ut Genes. 3. *Ne forte sumat de ligno vite.* Matth. 11. *Fortè mansisset usque in hanc diem.*

271. Verum ab hac sententia posteriores Thomistæ merito recesserunt. Est enim teste Stapletono, hæc interpretatio Calvini, & nimil quantum abhorrens à divina sapientia, quæ interroganti, quid certò futurum esset si hoc vel illud poneretur, non posset respondere nisi per verbum, *Nescio.*

272. Fundamentum ex particula *Fortè* desumptum, admodum leve est. Nam imprimis hac particula in Scriptura, loquente nomine Dei, non significat ignorantiam loquentis, sed indicat libertatem & difficultatem in ipso eventu, teste S. Augustino *Tract. 27. in Ioannem*, in illa verba. *Si me sciretis, forsitan & Patrem meum sciretis.* Cum dixit, inquit S. P. Forstian, non dubitat, sed increbat; dubitationis verbum est, cum dicatur ab homine, ideo dubitante, quia nesciente: quando vero dicatur à Deo, cum Deum nihil lateat, illa dubitatione arguit infidelitas, non opinatur Divinitas. Eodem modo S. Hieronymus in cap. 27. *Hieremias*. dixit: *ambiguum Forstian*

Fortitan Majestati Dei non potest conuenire, sed nostro loquior affectu, ut liberum hominis servet arbitrium. Accedit, quid in græco textu pro fortè, ponitur autem quod sumi potest, & teste Martinionio paulim in scriptura vertitur; utique; ut etiam ostendit Salmeron, Proleg. 16. & confirmari potest ex eo, quid cùm Christus Jo. 8. dixisset: *Si me fieris, fortitan & Patrem meum sciretis: deinde Jo. 14. dixerit absolutè: Si cognovissetis me, & Patrem meum utique cognovissetis.*

rem meum utique cognovisse.

273. Dicendum proinde est, omnes eventus liberos sub conditione futuros, certò cognosci à Deo. Probatur i. ex Scriptura, in qua Deus infibiliter prædictis huiusmodi eventus conditio-
natos, quorum tamen aliqui postmodum ex de-
fida conditionis positi non fuerunt, aliqui vero
positi quidem fuerunt, sed positi non fuisse, si
conditio purificata non fuisset.

274. Primus locus est i. Regum 23. ubi

277. Scio, S. Augustinum alibi de Prædictis SS. c. 14. aliter explicat illa verba Sap. 4. dum ait: *Dictum est enim secundum pericula vita hujus, non secundum Præscientiam DEI, quia hoc præscivit, quod futurum erat, non quod futurum non erat.*

Ad quem locum variae responses excogitatæ sunt, & quidem communior est, S. Augustinum accepisse *Præscientiam* in sensu strictiore, pro illa, qua siuum objectum ita tempore præcedit, ut

274. *Primus locus cit. in Reg. Reg.*
David fugiens à facie Saul in civitatem Ceilam, quoniam liberaverat à Philistis, cum ex fama didicerit, quod Saul statuerit descendere cum exercitu, & oppugnare ac evertre Ceilam, nisi David libi traderetur, consiluit Deum, an vera esset fama; quod Saul esset descensurus, & an si descendere, Ceilani essent eum tradituri Sauli, & ad unquam respondit Deus affirmativè: *Descendet.* Trident, quo audito David fugit in desertum, & hoc intellecto Saul non descendit, nec Ceilani trahiderunt. Vnde dicendum est, Deum locutum esse conditionatè, nimurum: *Saul descendet,* ut nō intellexerit te fuisse, item Ceilani tradent, existentia objecti verè sequatur; in quo sensu latius acceperunt Patres Præscientiam, præsternit quando contra Semipelagianos disputarunt. Sic etiam S. Damascenus lib. contra Manichæos non procul à fine ait: *Aliud in Deo est Cognitio, aliud Prænotio.* Cognitio est eorum quæ sunt, Prænotio autem eorum quæ futura sunt, antequam prodeant. Hugo de S. Victore, lib. 1. de Sacram. fidei c. 16. distinguat Scientiam à Præscientia his verbis: *Si non effent res futurae in Deo quamvis effet Scientia, non tamen Præscientia, sed ipsa quæ Præscientia est, fuisset Scientia, si futurum aliquid non fuisset.* Idem habet Magister sent. in 1. dist. 25. §. ad hoc.

nisi prius intellexerit te fugisse. item Cetani tradunt, si Saul descendenter, nec tu prius fugias. ut explicat S. Hieronymus his verbis. Aci diceret Deus: Si hic sterteris, descendet: si descendenter Saul, & hic te invenerit, tradent. Hac porro verba intelligenda est: amplius affectus prolati, & non de mera probabilitate futuri eventus, dubitari prudenter non posset; quis enim ferret afferentem, quod sensus illorum verborum genuinus ita exprimendus fuisset: *Forfitan descendet: forfitan iradent.* sanè hæc interpretandi licentia præberet aniam enervandi innumeratas prædictiones, contra sensum fideium.

275. Secundus locus est, Matthæi. II. & Lucae 10. Vbi Christus sic loquitur. *V&e! tibi Corozaim, & e! tibi Bethsaïda, quia si in Tyro & Sidone factæ essent virtutes, que factæ sunt in vobis, olim in Cælio & tunc pœnitentiam egistis.* Quæ sanè verba nulla ratione accipi possunt de maiore inclinazione Tyriorum & Sidoniorum ad pœnitentiam pro Corozatis: sic enim inepta redderetur exprobatio Christi, quæ ut justa esset, debebat supponere equaliter dispositionem in aëtu primo, aut certe non valde inæqualem.

176. Tertius locus est Sap. 4. *Raptus est*, ne malitia mutaret intellectum ejus: vbi supponitur in Deo scientia futura perversitatis, si talis homo vitam prostraxisset: quia sub conditione prævisa Deus abbreviavit vitam, quod est maximum beneficium, nec omnibus præstatur, teste S. Augu-

F 3 verbas

verba, nimirum propter pericula innumera, quibus obnoxii futuri erant, & in illis vel perituri, vel speciali providentiâ gubernandi esent, Deus autem cùm noluerit illos speciali providentiâ gubernare, voluit illos hoc beneficio speciali afficere, ut ante adultam atatem raperet; id quod accommodata declarat exemplo: (placet adscribere, cùm Auctor in paucorum manibus sit) Imminet Joanni periculum mortis, parat enim illi adverfarius infidias; sed tunc temporis advertit alter, Joanni familiarissimus, posse Joannem duobus modis periculum evadere, quod illi ignorantis jam imminet; nempe, si admoneatur Joannes de suo periculo, vt illud eviter, vel, si minimè detecto periculo, ipsi persuadeatur in locum remotum secedere, causa honoris aut lucri.

280. Quodsi ille familiaritate devinctus, ob speciales causas, nollet Joannem de periculo certiore facere (tametsi haberet animum monendi de periculo, si in loco illo mansurus esset) sed potius curaret, ut transmigratione factâ declinaret Joannes periculum jam imminens, non rechè possemus dicere, Joannem ideo migrasse alio, quia si maneret in loco, incurreret necem: etenim, quamvis maneret in loco, periculum necis aliter evaderet, monente scilicet amico de periculo, ut sibi caveret: jure tamen dicere possemus, amici suatione alio discessisse, quia periculum mortis illi imminiebat, à quo eripiebundus erat uno è duabus modis, quorum unus fuit ab amico electus, prætermisso altero; & ideo Joannes accepit ab amico ingens beneficium, propter pericula quibus est ereptus: erat enim moraliter certum, Joannem incursurum mortem, si neque certior fieret de periculo, neque alio migraret. Sic etiam in nostro casu, erat moraliter certum, illos parvulos peccatores, si diu viverent, & non liberarentur à tot periculis & tentationibus, quæ possent occurrere. Non tamen erat certum, omnes peccatores si ad adultam atatem pervenirent, quia plures singulari Dei protectione liberandi erant à periculis: & ideo universaliter loquendo de cùctis illis parvulis non potuit dici secundum Dei præscientiam peccatores esse, si diu in vivis permanissent, aut raptos fuissent secundum talēm præscientiam, sed secundum pericula, à quibus eo modo voluit Deus eripere parvulos illos, ut sic declinarent peccata, quæ aliter etiam vitanda fuissent, si Deus statuisset donare parvulis illis diuturnam vitam.

281. Objici etiam posset ex S. Thoma Opusc. 48. tract. de enuntiat. c. ult. prope finem. Propositione conditionalis in tantum est vera, in quantum est necessaria: sed propositiones, de quibus modo disputamus, non possunt esse necessariae simpliciter (sunt enim simpliciter contingentes) sed ad summum habent necessitatem moralem: ergo non sunt vera nisi secundum necessitatem moralē: atqui non cognoscuntur à Deo nisi in quantum sunt vera: ergo Deus non cognoscit illas nisi ut habent moralē necessitatem & certitudi-

nem, adeoque non infallibiliter enuntiat Deus; si Petrus ponetur in his circumstantiis, peccaret: sed aliquo modo conjecturaliter. Eſſet moraliter necessitatus ad peccandum. R. S. Thomam locutum esſe de conditionalibus illativis, in quibus particula si, aequivalet particula, Ergo, & prout ab hominibus possunt cognosci, & afflumi ad formanda argumenta. Ceterū, conditionales in materia libera habere veritatem contingentem, agnovit egregius Thomista ac Dialeticus Sorus lib. 3. summul. c. 8. ſcit. 13. notab. 2. & post eum aliis, fruſtra contranente Alvarez lib. 1. respons. c. 1. n. 28. quem redarguit Aldrete.

S. III.

Vtrum veritates conditionales videantur à DEO in Decreto conditionato prædeterminandi voluntatem creatam.

282. Moderni Thomistæ plerique afferunt, Deum videre conditionata contingentia certò & infallibiliter, sed non nisi in suo Decreto, quo ab aeterno decrevit, quid sub quavis conditione esset ipse prædeterminatus, v. g. quid esset Ceilanos prædeterminatus ad tradendum Davidem Sauli, si Saul ascenderet, & David non fugeret. Hoc Decretum dicunt esse absolutum ex parte subjecti (quia scilicet defacto existit) sed conditionatum ex parte objecti.

283. Dicendum est, non dati huiusmodi Decretum in DEO. Omissa celebri illa ac ubique decantata probatione, (& ideo non repetenda) defuncta ex eo, quid huiusmodi Decretum conciliari non posset cum libertate humana, ut pote inferens necessitatem antecedentem, & quid hac ratione Deus esset cauſa per se peccati, sufficienter probatur conclusio hoc argumento. Si est admittenda Scientia futurorum contingentium conditionatorum antecedenter ad omne Dei Decretum efficax circa res producendas, non datur in DEO Decretum prædeterminandi: sed verum est antecedens: Ergo. Minor probabitur in decurso. Majorem concedunt adversarii; & solū illud suum Decretum aſtruunt, quia existimant, scientiam medium, quam nos defendemus, admitti non posse.

284. Duo solū hīc notare luet. Primum. Si daretur huiusmodi decretum prædeterminandi v. g. Tyrios & Sidonios ad paenitentiam conditionatè, si talia signa viderent, quæ facta sunt apud Corozaitas, redderetur ridicula reprehensio & exprobatio facta Corozaitas à Christo Douino, quid non agant paenitentiam, qualem egissent Tyrii & Sidonii, si apud illos fuissent eadem miracula patrata. Respondere quippe potuissent optimo jure. Quid nobis exprobras Tyrios & Sidonios? quid mirum, si illi paenitentiam egissent, visis tuis miraculis: cùm ab aeterno decreveris illos tunc physicè prædeterminare ad agendam paenitentiam, decreto inimpedibili? si nos pares illis prædeterminando fecissemus, utique paenitentiam ageremus. Non erat in nostra potestate

testare facere, ut nos prædeterminares, &c. Secundum observatum dignum est, Calvinum libro 3. Institut. c. 23. assertuisse, quod Deus decretus ruinam Adami, & in illo decreto præviderit lapsum futurum Adami. Contra hanc doctrinam scriptus Franciscus Penna Episcopus, opusculo contra dogma Calvini pag. 62. O. 63. anno 1551. priusquam orta esset praefixa controversia inter Bannez & Molinam. Lubet illius verba adscribere, ut constet, quis sensus tunc temporis fuerit eorum qui contra hereticos scriperunt. Negamus, inquit, ideo dantaxat Deum omnia prævidere, quod ita ut fieret decretus, ut temere assertus Calvinus: alioquin totalis quedam in rebus omnibus inhereretur necessitas. Et pagina sequente. Inde autem, inquit, potissimum hic manifestus error videtur, quod falsum axioma sibi constituit Calvinus, ut omnia fieri necessariò, continenter nihil fieri confirmaret, Deum scilicet non aliam ratione, que futura sunt, prævidisse, nisi quia, ut ita furent, decretus.

§. IV.

An Veritates conditionales contingentes videntur à DEO in aliquo libero exercitio absoluè exsistitu.

285. Moderni quidam, admittentes ceteroquin Scientiam medium, prout eam paulò post explicabimus, nihilominus arbitrati sunt, excogitari posse modum, quo & Scriptura testimonij latissimer, & libertati humanae consultum esset, independenter ab hujusmodi Scientia media. Ut hoc perfraterent, dixerunt, Deum omnes eventus conditionatos, de quibus in praesenti disputamus, potuisse prævidere, & defacto prævidisse in aliquo exercito libero, quod defacto exstitit, vel existit: hujusmodi enim exercitium liberum existimantur, habere ex intrinseca ratione, modoque tendendi, connexionem metaphysicè necessariam cum libero conseruū conditionato futuro in alio tempore, si homo sic vel sic preveniretur, & in talibus vel talibus circumstantijs poteretur.

286. Hac tamen cogitatio mihi nunquam placuit. Nam eti denuo, id quod multis contendit evincere P. Esparza, q. 17. a. 13. nostros adest liberos absolute existentes, & amplectentes aliquod motuum cum tanta determinata intensitate ac adhäsione, habere infallibilem connexionem cum futuritione conditionata aliorum actuum liberorum, circa motuum vel oppositum vel affine illi priori motivo, si in eodem tempore occurisset cum talibus determinatae circumstantijs: hac inquam etiam si permittamus esse vera, non possunt tamen extendi ad actus conditionatos in alio tempore futuros, prout etiam obseruat Card. Pallavicinus disp. 4. de actibus humanis q. 2. a. 15. n. 4. §. secundo suppono. Ratio est manifesta; Nam hominis voluntas est mutabilis, & quod in hoc instanti vult, posset in alio nolle, quantumvis

omnia cetera paria essent, solo tempore variato: sicut enim in priori tempore fuit liber ad nolendum, ita est liber in posteriore tempore: quod vero prius voluerit, solum infert aliquam maiorem inclinationem & habitum, & magnam probabilitatem, quod iterum esset volitus si iterum occurreret objectum; nullo tamen modo interferr Metaphysicam infallibilitatem, ne quidem circa idem objectum formale & materiale, eodem modo propositum, ne dum circa objecta valde diversa, ad qua tamen isti moderni suam doctrinam extendent.

§. V.

Probatur Scientia Media seu conditionata ex Patribus.

287. Dicendum nunc est, Deum futura conditio-nata libera cognoscere certò & infallibiliter per scientiam medium, hoc est, qua est indepen-dens ab omni decreto absoluto producendi ipsum conditionem, vel ipsum objectum sub conditio-ne prævisum, estque directiva decretorum divi-norum. Probatur Conclusio imprimis ex Patri-bus, quorum testimonia quadam ex plurimis te-ligemus, omnia enim exhibere velle, infiniti la-boris esset, teste P. Fonsecā tomo 3. metaph. lib. 6. c. 2. q. 4. s. 9. dicente, infinita penè loca esse, in quibus conditionata præscientiam de liberis actibus futuri non solum Augustinus, sed etiam alii Pares asserunt; usque adeo res in tota antiquitate perspicua erat. Nec solum Præscientia plane abruritur a Patribus, sed etiam procedere omne divina voluntatis decretum per-spicuè traditur. Hac ille.

288. S. Basilius in Constitut: Monasticis c. 2. sub finem assertit, Deum ideo non dare cele-riter munus quod petimus, quia præficit nos illud amissiōes, si celeriter impetrassimus. Non possunt hæc verba, per quamcumque violentiam, intelligi de Præscientia in decreto, quo recurrent Thomistæ: ridiculum enim esset dicere: *DEVM ideo non dare aliquid, quia prædeterminando decrevit, ut si daret, citò amitteretur*: Præscientia itaque præcedit & dirigit decretum non dandi citò, dum proponit causam differendi, videlicet, celerem amissionem.

289. S. Chrysostomus Hom. 41. in Matthæum dicit, Christum vocando Petrum & ceteros Apostolos, attendisse ad circumstantias, in quibus præciverat eos obtemperaturos: inquiens enim, cur non vocaverit Matthæum cum Petro & Joanne, caussam reddit: Ceteri quenadmodum tunc ad illos accessit vocavitque, quando opera-turos sciebat, sic Matthæum quoque tunc vocavit, quando miraculorum fama perdomitum minimè relu-ctaturum videbat. Quà de causa etiam Paulum post resurrectionem pescatus est; nam qui occulta scrutatur, & occulta mentis perspicit. NB. (non dicit; qui sua Decreta prædeterminantia perspicit) is etiam, quando unusquisque ad obediendum paratus erat, non ignoravit:

ignoravit: propterea, non continuo incipiens &c. Et hom. 65. reddit rationem, cur Paterfamilias non omnes operarios simul vocaverit, sed diversis temporibus, & dicit, hoc ex voluntate vocatorum provenisse: à voluntate inquit, vocatorum hęc differentia resūlavit (non dicit: ex voluntate Prædeterminantis) idcirco alii manę, alii tertią, alii nonā, alii undecimā horā vocantur, quia tunc obtemperaturi erant.

290. S. Augustinus lib. 2. de Gen. c. 28. Manichaeis interrogantibus: *Quare fecit Deus hominem & luciferum, quem peccatum sciebat?* respondebat his verbis. *Quia de peccante multa bona facere poterat. Immo quare non faceret, cum per suam Justitiam & Providentiam multos de malitia diaboli corrigit?* Interrogatio Manichaeorum supponebat, peccatum hominis sub conditione futurum, potuisse Deo esse motivum absterrens à creatione hominis, & hoc S. Augustinus non negat, sed insuper assignat motivum aliicuius & præpondens. Atqui si peccatum hominis sub conditione futurum acciperet hanc denominationem à Decreto conditionato prædeterminandi, profecto nullo modo posset esse motivum absterrens à productione hominis, Deus enim non ponit sibi obſtacula aliquid faciendo, per Decreta conditionata, sed potius, si hęc darentur, pararent viam ad Decretum ulterius: ergo supponit S. Augustinus, Deus vidisse lapsum Adami sub conditione futurum independenter ab huiusmodi Decreto.

Similiter lib. 2. de Nuptiis & Concupiscent. c. 16. ait: *Nec diabolum propterea creare noluit (ecce! motivum absterrens) quia malum futurum esse præscivit.* & lib. 11. de Gen. ad litt. c. 6. *Frustra dicitur: non crearet Deus quos præsiebat malos futuros;* cur enim non crearet, quos præsiebat bonis profuturos? & paulò pōst, enumeratis bonis emergentibus addit: *cur ergo non crearet Deus, etiam quos malos futuros esse præsiebat?* & c. 9. *Præsiebat, quid eorum factura esset voluntas mala, & quia falli non potest eius præscientia, ideo non ipsius, sed eorum est voluntas mala:* cur ergo eos creavit, quos tales futuros esse præsiebat? quia sicut prævidit, quid malis essent facturi, sic etiam prævidit de malis factis eorum, quid boni esset ipse facturus.

291. Simili modo respondit S. Hieronymus Marciioni, contra Providentiam Dei sic arguent. Aut sc̄rit DEUS hominem in paradyso possum prævaricaturum esse mandatum illius, aut nescivit. Si sc̄rit, non est in culpa is, qui præscientiam DEI vitare non potuit, sed ille qui talēm condidit, ut DEI non posset Scientiam vitare: si nescivit, cui præscientiam tollis, aufers divinitatem. Respondebat Hieronymus l. 3. collat. 5. aduersus Pelag. DEUS non condemnat ex præscientia, quem noverit talēm fore, qui sibi postea displaceat, sed tantę bonitatis est, & ineffabilis clementia, ut eligat eum quem interim bonum cernit, & sc̄it malum futurum. Alludit ad electionem Saulis & Iudei.

292. Eadem haeticorum interrogantes, simillimiſ planè respōſionibus expediverunt alij Patres, Gregorius Nyssenus, Cyrillus Alexandrinus, Clemens Romanus, Theodoretus, Chrysostomus, Damascenus, Anselmus', Ambroſius, Gregorius, Hugo, Quorum verba refert Ruyz disp. 65. s. 1. & 3. Quorum omnium verba esse intelligenda de Scientia Dei dirigente ejusdem decreta sic vel sic aliquid faciendi, v.g. hoc tempore creandi, vocandi, quo erat aptum illis qui sequuntur vocationem, ut loquitur S. August. lib. 1. ad Simplic: est prorsus innegabile, sed ab adversariis inexplicable: cum non possint recurrere ad decretum quoddam conditionatum, non enim admittunt Decretum conditionatum pro illis obiectis, quæ defacto Deus absolute decrevit; & merito non admittunt, quia per se satis absurdum est cogitare, quod Deus in priore signo a-liquid decernat conditionem, quod in posterio- re signo decerneret absolutę.

293. Quæ adversarii solent ex S. Augustino contra Scientiam medium interpretari, facilem habent explicationem ex iis, quæ infra de Decreto Prædestinationis dicemus. Breviter. Dicit quidem S. Augustinus semel iterumque, potuisse Deum habere alias rationes arcani consilii sui, quo hos præ illis elegit, & efficaciter vocavit ad fidem, præter præscientiam quod essent consensiū; sed per hoc non negat, immo dicitur supponit Scientiam medium: Quando vero S. Augustinus dicit, Præscientiam inniti Proposito & decreto Prædestinationis, aperte loquitur de futuris absolutis & non de conditionatis, ut tandem ex adversarii aliqui fatentur: quæ omnia enucleatiū proponit & in adversarios retorquet P. Aldrete, disp. 29. s. 4. 6. 7. 8. 9. 10, quem velim ab iisdem attentiū legi, & in referendis aliorum placitis sinceritatem imitari, omis- sis acerbitatibus, quæ cauſam non juvant.

§. VI.

Deducitur Scientia media ex doctrinā S. Thomae.

294. In primis S. Thomas l. p. q. 23. a. 5. ad 1. hęc habet: *Vtua Gratia prædictus, non est ratio colationis Gratiae, nisi secundum rationem cauſa finalis.* Sensus est clarus. ex eo quod Deus prævideat, Petrum bene usurum esse Gratiam. A. si eam haberet, non moveret hoc ipso, nec potest moveri ad illam dandam, nisi tanquam à cauſa finali; hoc est, virtute illius præscientia potest Deus intendere utrum gratia, Decreto quo dicat: quia video Petrum bene usurum esse hoc auxilio, si illud habuerit, dabo illi hoc auxilio, ut illius usum obtineam. Eandem doctrinam expressit S. D. q. 6. de Veritate a. 2. *Propositum, inquit, cordis Jacob prædictum à Deo, non fuit cauſa, quare ei gratiam dare voluit,*

voluit, sed fuit quoddam bonum ad quod Deus gratiam dandam ordinavit. Si ergo licet arguuntur. Præscientia de fine obtinendo, seu propositio ipsius finis, est scientia dirigens ipsam intentionem finis, ut apud omnes in confessu est: haec scientia non potest esse scientia absoluta visionis, hæc enim non est directiva Decreti absoluti, seu intentionis finis, sed potius nostro concipiendi modo subsequitur: sed neque est scientia simplicis intelligentie: haec enim non affirmat aliquam contingentem futuritionem, qualis est usus liber gracie: ergo est Scientia media: neque enim, in schola etiam Thomistarum, licet hic recurrere ad Decretum conditionatum prædeterminandi taliter usum gratie; tum quia, ut jam monui, Doctores illi, (excepto Joanne de S. Thoma) non admittunt huiusmodi Decretum conditionatum, nisi respectu effectuum nunquam absolute determinorum; tum quia etiam illo admisso, fatentur, illud non esse ponendum pro priori signo, sed concomitante, & in eodem signo cum Decreto absoluto.

295. Secundò. 3. p. q. 1. a. 3. ad 4. ait Angelicus Doctor: *Prædestinatione presupponit præscientiam futurorum.* Et in lect. 6. in Epist. ad Rom: 8. sic loquitur. *Quos præscivit & prædestinavit, non quia prædestinavit omnes quos præscivit, sed quia prædestinare non poterat, nisi præsciret.* & iterum 3. p. q. 1. a. 5. ad. 2. ait: *D E V S his quos prævidit, si apud eos facta essent, suis miraculis credituros, quibus volunt subveniri, alijs autem non subveniri, de quibus in sua Prædestinatione, occulte quidem, sed aliud justè judicavit.* Ex quibus verbis argumentor ad hominem contra adversarios, qui proprijs verbis (testo P. Aldrete) fatentur, omnes illos stare pro Scientia media, qui dicunt, *DEVM non prædestinat aliquem, nisi quem præscivit crediturum, & secundum vocacionem suam.* Subfumo atque in verbis allegatis Angelicus Doctor prærequisit ad decrem prædestinationis huiusmodi præscientiam, quo nihil potest esse evidenter. Ergo S. Thomas star pro Scientia media.

296. Tertiò. S. Thomas 1. p. q. 19. a. 8. in C. post medium, ait. *Cum igitur Voluntas divisa sit efficacissima, non solum sequitur quod fiant ea, que DEVS vult fieri, sed, quod eo modo fiant, quo DEVS eam fieri vult.* Vult autem quædam fieri DEVS necessario, quædam contingenter, ut sit ordo in rebus ad complementum universi; *& video quibusdam effectibus aptavit causas necessearias, que deficer non possunt, ex quibus effectus de necessitate proveniunt; quibusdam autem aptavit causas contingentes defectibiles, ex quibus effectus contingentes proveniunt.* His verbis S. Thomas planè reicit Prædeterminans Decretum, prædeterminatio enim non est causa deflectibilis, sed necessariò ponens effectum: deinde supponit Scientiam conditionatam: nam ratione posset DEVS aptare causam contingente Decreto efficacissimo, si non prævideret, quid contingenter esset futurum, si poneretur talis causa; si enim hoc non prævideret, fieri posset,

ut applicaret causam non habituram effectum, propter intrinsecam illius indifferentiam & defectibilitatem: quam idem S. D. iterum clarissime agnoscit q. 14. a. 13. in C.

297. Quartum argumentum. Si D. Thomas judicavit, *DEVM*, in vocandis hominibus vocatione congrua, attendere ad quasdam circumstantias tali vocationi & vocato opportunas, & haec non potest explicari per Decretum conditionatum prædeterminandi ad consensum, hoc ipso S. Thomas agnoscit in DeoScientiam medium. Verum est antecedens: ergo & consequens. Sequelam concedunt adversarii. Minor probatur quoad primum membrum, recitando verba S. Thomæ, quæ habet 3. contra Gentes cap. 140. n. 5. & q. 24. de veritate ar. 14. in C. Priori loco sic loquitur. *Novit autem rerum disposer Deus, mensaram virtutis humanae: unde interdum homini virtuoso corporaliter & exteriora bona ministrat in adjutorium virtutis, & in hoc ei beneficium præstat; interdum vero ei prædictus subtrahit, eo quod considerat homini illi esse ad impedimentum virtutis.* Posteriore loco sic habet. *Omnis motus à divina Providentia moderantur, secundum quod ipse judicat aliquem esse excitandum ad bonum his vel illis actibus.* Probatur etiam minor quoad secundum membrum. Quia Decretum prædeterminans non indiget certis circumstantiis ut consequatur effectum, neque alia alii sunt opportuniore, sed in quibuscumque æquè infallibili conetur consequetur consentium: ergo præscientia, de qua loquitur S. Thomas, non potest explicari per Decretum conditionatum prædeterminandi.

§. VII.

Scientia Media probatur Ratione.

298. Ratio fundamentalis, quæ nos cogit ad admittendam in DeoScientiam futurorum contingentium conditionatorum, præcedentem divinum Decretum absolutum creandi Angelos & homines libertate usuros, hac est. Non potest nisi impie aut imperitiè negari Deo perfectissima Providentia circa omnia quæ unquam evenitura sunt, & quæ evenitura essent si haec vel illæ circumstantiae darentur: sed haec haberi non potest sine Scientia Media, quam in præsenti defendimus, ergo. Minor probatur. Ad providentiam summi optabilem spectat, nihil unquam evenire posse penitus fortuitum aut involuntarium, seu casuale, ita ut post talem eventum dicere posset; si scivissem hoc eventurum, hoc non fecissem. Vnde consequens est, non solum ea quæ DEVS immediate ex suo libero arbitrio producit, debere à Deo cognosci, cuius natura sint (quod pertinet ad Scientiam simplicis intelligentie) sed etiam, quid actuarum esset liberum arbitrium creatum, si produceretur in his vel illis circumstantiis, & haberet libertatem se ad hoc vel oppositum determinandi. Si enim huiusmodi eventus non prævideretur à Deo, utique posset evenire combina-

tio entium, cuius negatio Deo gravior eslet, ita quidem, ut si talem eventum prævidislet, habuisset causam impellentem, ad eum penitus impediendum, ut supra sepius ostensum est. Sicut enim ad Omnipotentiam spectat, posse producere quidvis non repugnans, ita ad infinitam Providentiam spectat, prævidere omnia, qua in se habent vim sufficientem allicendi vel absterendi. Subfumo, atqui hi eventus non videntur nisi per Scientiam Medium, ut hactenus probatum est. Ergo datur Scientia Media.

299. Dicet aliquis. Potest alia viā ostendi, quā ratione nihil evenire possit, quin Deus obtineat suum intentum, absque Scientia Media, per solam Scientiam simplicis intelligentiæ. Per hanc enim scit Deus, quod homo præventus auxilio A. consentiet vel dissentiet. hoc enim est disjunctum necessarium, ulterius scit, se ex dissensu tantundem boni elicere posse, quantum esset, si homo ponet consensum, immò scit se hoc facturum esse casu quo ponetur dissensus; quia juxta doctrinam S. Augustini, impossibile est Deum permittere peccatum, quin eliciat inde tantundem boni, quantum malum est peccatum. Jam sic vel ponet homo consensum, vel ponet dissensum. Si ponet consensum, Deus habet intentum: si ponet dissensum, sequetur tantundem boni, quantum esset consensus. ergo Deus iterum habebit intentum: quidquid ergo ponetur, Deus habebit intentum.

300. Sed contra est. Quia licet Deus posset ex peccato, adjuncto alio bono, compensare bonitatem consensus, posset tamen malle carentiam tam dissensu quam consensu, pra illo complexo ex dissensu & bono adjuncto. Sic, etiamsi mihi Deus revelarer, me casu quo labar in peccatum carnis, resurrecturum inde cum fænore, adhuc possem, immò tenerer in alle non labi, & carere illo fænore, quam labi cum fænore. Ergo ad Providentiam perfectissimam spectat, posse antecedenter res ita disponere, ut non adigatur ad procurandum illud complexum ex dissensu & bono aliquo superaddito.

S. VIII.

Solvuntur Objectiones.

301. Objiciunt 1. Divisio Scientiæ divinæ in Scientiam simplicis intelligentiæ & visionis, semper ab antiquis habita fuit adæquata: ergo non est excogitanda Scientia Media, quæ sit tertium membrum divisionis. R. Priora duo membra possunt latius vel strictius sumi. Si latius sumantur, Scientia Media ad alterutrum illorum pertinet, & hoc modo antiqui sumperferunt. Si vero strictius sumantur, admittunt tertium membrum. Explico. Per Scientiam visionis, latius loquendo, venire potest omnis Scientia contingens, hoc est, qua posset non esse, sed esse Scientia de opposito; & hoc sensu ad Scientiam visionis pertinet Scientia conditionatorum contin-

gentium; quia hæc Scientia v. g. de consensu sub conditione futuro, potuisset non esse, sed excludi per Scientiam de dissensu, si homo potius dissenseret quam consentiret. Rursus per Scientiam visionis, strictius sumptam, intelligi potest Scientia rerum absolute aliquando existiturum: econtra per Scientiam simplicis intelligentiæ, latius sumptam, intelligi potest omnis Scientia qua non pendeat à Decreto libero & abfoluto Dei, hoc est, qua à Deo non est inpedibilis quoniam exsistat; & hoc sensu Scientia futurorum conditionatorum pertinet ad Scientiam simplicis intelligentiæ. Verum si & hæc Scientia simplicis intelligentiæ strictius sumatur, pro illa, quæ solum affirmat Essentias rerum, & secundum statum possibilitatis, tunc Scientia conditionatorum erit tertium membrum divisionis, & rectè vocabitur Media inter illas duas. Participat enim aliquid de utraque, & ab unaquaque deficit in eo, in quo de altera participat. Participat, inquit, de Scientia simplicis intelligentiæ, quod non sit impedibilis à Deo per Decretem nolendi rem aliquam producere: nam etiamsi Deus nihil producere statuisse, adhuc Scientiam Medium habet; in hoc ergo deficit à Scientia visionis. Econtra participat de Scientia visionis, quod sit impedibilis, non quidem ab ipso Deo, sed ab arbitrio creato, ut jam supra declaratum est, adeoque jam est aliquo sensu contingens, sicut Scientia visionis, & non necessaria sicut Scientia simplicis intelligentiæ.

302. Objiciunt 2. Effectus sub conditione futurus, non est effectus merè possibilis (in quo cum adversarijs convenimus, & est res per se clara: possibile enim erat Judas converti, & tamen non est visus à Deo sub conditione auxiliū defacto collati convertendus) ergo effectus sub conditione futurus, jam est aliquo modo extractus ex statu possibilitatis: atqui nullus effectus potest extrahevi ex statu possibilitatis, nisi volente & concurrente Deo: ergo effectus conditionate futurus non potest acquirere suum statum, in quantum excedit statum possibilitatis, nisi volente & concurrente Deo: ergo non potest cognosci, nisi presupposito Decreto divino. R. Negando primam consequentiam. Status enim conditionatus non dicit effectum absolutè extractum ex statu merè possibilis, sed solum conditionate extrahendum, nempe si ponetur conditio, tunc extraheretur, & quidem volente & concurrente Deo. Effectus ergo conditionate futurus non habet defacto aliquod esse physicum, sed habet, si conditio ponetur, declarabuntur hæc magis in sequentibus.

303. Objiciunt 3. Illa Scientia non est ponenda in Deo, quæ aliquid in obiecto fingit esse, quod non est, sed hoc faceret Scientia Media. Ergo minor probatur. Scientia Media est Hypothetica: atqui omnis Hypothesis Existentiæ, quæ à parte rei non datur, immò forte nunquam dabatur, est fictio Existentiæ in re in qua non datur: quippe particula, Si, v. g. si daretur Petrus hoc

hoc auxilium: idem significat, acsi diceres: posito: fea: ponamus dari Petro hoc auxilium: quæ sanè est quædam imaginaria fictio. **R.** Sicut Deus cognoscit Essentias rerum sine fictione, licet nos ilam cognitionem exprimamus per particulam Si v.g. si existit homo, est animal rationale. ita nec fin gere dicendum est in casu nostro. Quapropter rō supponere, non est; affirmare id quod supponimus, sed est; apprehendere; & sub tali apprehensione affirmare aliud prædicatum: itaque propositio hypothetica differt a non hypothetica seu absoluta præcise secundum modum affirmandi, quatenus nimirum hypothetica non affirmit Existentiam subjecti, & affirmat alliquid prædicatum quod conveniret subjecto, quounque tempore existenter. Propositio vero ab soluta affirmit etiam Existentiam subjecti: ad hunc diversum modum affirmandi significantur utimur hypothesibus vocalibus; si existat hoc.

304. Objiciunt 4. Objectum Scientiæ Medicæ non videtur posse explicari sine vitijsa reflexione & processu in infinitum; declaratur in auxilio efficaci. Objectum Scientiæ Mediae est hoc: Si Petro darem auxilium A. consentiret: ergo Scientia Media tendit in auxilium non quomodo cumque, sed ut à se dandum: ergo tendit in auxilium ut dandum ex illo Decreto, ex quo revera datur, si datur, atqui daretur ex Decreto Benevolentia, si datur: omne enim auxilium Efficax datur ex Decreto Benevolentia: ergo Scientia Media tendit in auxilium ut dandum ex Decreto Benevolentia: atqui Decreto Benevolentia presupponit essentialiter Scientiam Medium de consensu: ergo Scientia Media tendit in Decreto Benevolentia ut dependens à Scientia Media; & sic habemus reflexionem vitijsam, & processum reflexivum in infinitum.

305. Hoc ipsum Argumentum aliter sic proponi potest. Omne auxilium quod datur, necessario datur ex Decreto presupponente Scientiam Medium, verantem circa eventum futurum cum tali auxilio. Ergo Scientia Media reflectitur vitijs supra scipsum, quia tendit in auxilium ut dandum ex Decreto presupponente Scientiam Medium tendentem in Decreto, & sic in infinitum. Antecedens est certum. Nam sive auxilium sit efficax sive in efficax, semper Decreto dirigitur à Scientia Media de eventu futuro: actus autem voluntatis Divinæ qui dirigitur à Scientia Media presupponit Scientiam Medium ex intrinsecō prædicato & suo modo tendendi: si enim auxilium sit efficax, dicit Decreto: dabo hoc auxilium, quia video secuturum consensum: si est inefficax, dicit: dabo hoc auxilium, non obstante quod non sis secuturus consensus.

306. **R.** Negando, quod Scientia Media tendat in auxilium ut procedens ex illo Decreto ex quo datur, si datur, & hoc omnino damus argumento. Tendit itaque in entitatem auxilij secundum te, & sine affirmatione existentiæ affir-

mat eius coniunctionem cum consensu, vt in praecedente objectione declaratum est.

Idipsum alij alijs terminis explicant, & dicunt, quod modus affirmandi Scientia Media, sit vel formaliter vel æquivalenter disjunctivus, quia dicit: Vel non existit auxilium A. vel coexistit illi consensus, & hoc non potest à me impediri: Sive: Non est in mea potestate hoc auxilium sejungere à consensu, & conjungere cum consensu, tametsi ex se intrinsecè sit cum virtuo que conjungibile. Ita P. Esparta-

za.

307. Objicitur 5. Ex Didaco Aluarez. Omne objectum scibile debet habere determinationem vel in suis causis, vel in Decreto Dei, vel in se, atqui futurum conditionatum non habet determinationem in causis liberis, quia sunt protus indifferentes: neque etiam habent determinationem in seipso, quia non existunt: ergo debent habere determinationem in Decreto Di-

vino prædeterminate. Ergo hoc Decretum, potius quam Scientia Media, afferendum est, quia non potest assignari, à quo Deus determinetur ad habendam potius Scientiam de consensu sub conditione futuro, quam Scientiam oppositam, de dissensu: causa enim libera est ad vitrumque actum intrinsecè indifferentes: & præterea neuter actus in se existit: tota etiam essentia divina est indifferentia ad vitrumque actum non minus quam causa libera.

308. Hoc argumento quoad substantiam

usus etiam est hereticus Tuilius, apud P. Franciscum Annatum, ad evincendum Decretum inferens humana voluntati necessitatem. Quidquid ab aeterno transit de conditione merè possibili in conditionem futuri, debuit supponere ab aeterno causam hujus transitus. Atqui futurum conditionatum, transit à statu possibilis in rationem futuri: ergo supponit causam hujus transitus: cum ergo nulla alia possit inveniri præter Decretum divinum, fatendum est, Decretum Dei esse causam futurorum conditionatorum.

309. Ad hoc Argumentum dissolvendum variae responsiones excogitatæ sunt, quæ tamen omnes nisi tandem ad vnam, eamque claram reducantur, facile vrgentur, quia scopum objectionis non attingunt.

310. Duo ergo quæsita continentur in objectione, ad qua respondendum est, antequam in forma respondeatur. Primum est, vnde nam proveniat, quod Deus debeat habere aliquam Scientiam Medium, præcindendo adhuc vnde proveniat, quod habeat potius Scientiam de consensu, quam de dissensu. Alterum, vnde proveniat, cur potius habeat Scientiam de consensu, quam de dissensu? non enim hoc provenire potest ab aliqua libera electione Dei, vt omnes factent, & per se manifestum est, cum non sit actus voluntatis. Quia vero ad hoc quæsitus facile responderetur, hoc inde provenire, quia vna est vera, altera falsa, ideo vltius hoc quæsitus extenditur, & quaritur, cur potius Scien-

tia de consensu sit vera quād de dissensu? neque huic quāsito satisfit dicendo, illam esse ex essentia sua veram, hoc ipso quia est Scientia divina. Nam contra urgetur. Est quidem essentialiter vera, supposito quōd existat, sed quia potuīst non existere, adeoque non esse divina, ideo ut sic potuissest non esse vera. queritur ergo, unde nam originaliter proveniat, quōd potius Scientia de consensu sit defacto vera, quād Scientia de dissensu, adeoque illa prior habeat potius necessitatem existendi, quād posterior? quod idem est ac querere phrasē jam receptā, quodnam sit verificatum illius, & an detur defacto hujusmodi verificatum? & quia adversarij existimat ad hoc quāsitus responderi non posse, formant argumentum suum eo modo quo relatum est.

311. Ad primum quāsitus respondetur, Deum determinari ad habendam Scientiam Mediā ut sic, à sua infinita perfectione, ad quam spectat, nullam veritatem, ne quidem contingentem ignorare, & posse de quocunque eventu providere. Alijs terminis explicat P. Elparza q. 18. a. 13. ex eo, quōd essentia divina continet eminenter & virtualiter perfectionem propriam & peculiarem liberi cuiusque arbitrij creati, utpote præcontenti in essentia divina, non solum tanquam in causā physica adæquata, adeoque physice, sed etiam intentionaliter, hoc est, tanquam in specie expressa adæquata ipsius arbitrii, & omnium ac singularium operationum illius. Porro hæc duplex continentia excludit omnem imperfectionem, quā reperitur in ipso libero arbitrio, seipsum determinante ad operationem; cuiusmodi est alligatio ad determinatum tempus & locum; item augmentum perfectionis per operationem superadditam. Hinc autem est, quōd essentia divina possit se solā quasi electivè præinducere ab æterno cognitionem vniuersi jusque electionis creatæ, ut futura sub qualibet hypothesi absolute possibili, si hæc ponatur à parte rei: quā pre cognitione est quædam purè intellectus præelectio æterna electionis effectiva creata ac temporalis sub eadem cuiusque hypothesi.

312. Ad secundum quāsitus respondeo, & dico; defacto nihil existere, (antequam ponatur conditio) cui tributatur hoc prædicatum determinativi, seu verificativi Scientiæ Mediæ de consensu sub conditione futuro: cum hoc tamen stat, Deum ab æterno fuisse ad illam habendum determinatum, & scientiam illam ab æterno fuisse verificatam. Sicut enim, ad hoc vt propositio, quā dico hic Ingolstadij: Petrus existit Romæ: est hic Ingolstadij vera & verificata, etiamsi hic Ingolstadij non existat verificatum illius (quia hoc existit Romæ:) ita pariter, vt Deus ab æterno sciverit Petrum sub conditione consensurum potius quād dissensurum, non est necesse, vt verificatum illius existet ab æterno, sed satis est quōd existet tunc, quando pronuntiatur existitum, nempe quando poneretur conditio. Ra-

tio est, quia Scientia Media non affirmat, verificatum suum existere ab æterno, sed affirmat existitum tunc, quando poneretur conditio. Sicut ergo ad verificandam cognitionem affirmantem objectum existere nunc, non requiritur existentia objecti pro præterito aut futuro, sed sufficit ut existat nunc, ita ad verificandam scientiam affirmantem objectum existere de futuro, sub conditione, non est necesse objectum existere nunc, & pro omni tempore quo existit Scientia, sed fatus est existitum esse tunc, quando poneretur conditio.

313. Ad objectionem ergo respondetur in forma, negando Majorem, vel distinguendo: debet habere determinationem eo modo, & pro eo tempore, quo modo, & pro quo tempore affiratur illam habere, concedo majorem; debet habere determinationem pro alio tempore, & alio modo, pro quo tempore, & quo modo non affiratur habere, nego majorem; & eodem modo distinguo minorem: Futurum conditionatum non habet determinationem illo modo (hoc est sub conditione) & pro eo tempore (nimis pro tempore quo existet conditio) quo modo, & pro quo tempore affiratur eam habere, nego minorem, non habet alio modo &c. concedo minorem, & nego consequentiam.

Omissis alijs levioribus objectionibus, quæ apud alios passim legi possunt, placet subiungere argumentum, quod aliquando disputandi gratia proposui, & solvi: quod deinde alii dignati sunt vñ cum solutione suis Theſibus inferere.

314. Argumentabam ergo hoc modo. Scientia Media non servit ad eum finem, ad quem obtinendum est excogitata. Non servit inquam ad dirigendum Deum in suis Decretis. Ut enim sic serviret, deberet Scientia Media, videns v. g. Petrum peccatum si Deus illi daret auxilium A. deberet inquam posse Deum dirigere ad nolendum dare auxilium A. quia Petrus dissentiret: ergo posset verificari haec propositio: Si Petrus dissentiret cum auxilio A. Deus illud non daret. Atqui hoc dici non potest: ergo Scientia Media non servit ad finem illum, in quem asteruit. Subsimptum probo. Hac enim ratione possunt simili esse vera hæc duæ propositiones: Si Petrus haberet auxilium A. dissentiret. Si Petrus dissentiret cum auxilio A. Deus illi auxilium A. non daret. Sed est impossibile has duas propositiones esse simili veras: ergo &c. Minorem probo. Haec duæ propositiones inferunt conclusionem involuentem manifestam contradictionem; hoc modo. Si Petrus haberet auxilium A. dissentiret: si Petrus dissentiret non haberet auxilium A. ergo si haberet auxilium A. non haberet auxilium A. quæ est manifesta contradictione.

315. Ulterius arguebam, quod admisso Scientiæ Mediæ sequeretur, hominem posse impeditre actum primum proximum, requisitum ad ipsum actum secundum liberum, quod vixque tam est impossibile, quād impossibile est, actum secundum post

dum posse esse sine actu primo proximo, quem essentialiter præsupponit. Sequela autem probatur. Nam auxilium pertinet ad actum primum proximum tam ipsius consensus, quam disensus: atque auxilium esset impedibile per disensem, quia scilicet, si Deus videret disensem sub conditione ponendum, non daret hoc auxilium: ergo actus primus proximus esset impedibilis per actum secundum.

Ad hoc Argumentum difficulter commodè respondebunt illi, qui docent, Deum per Scientiam Medium videre antecedenter ad omne Decretum absolutum, sua Decreta sub conditione futura, quale esset hoc: *Si Petrus dissentiret, non darem illi auxilium A.* Verum quia mox contrarium docetur sum, & dicam, hujusmodi Decreta conditionata futura, non videri à Deo nisi in ipso Decreto ab soluto, ut explicabitur, ideo virtusque argumenti facti solutio est expedita.

316. Ad primum ergo respondeo, quod licet singule illae propositiones, major scilicet, & minor, possint seorsim esse vera, simul tamen vera esse non possint in sensu conditionali, sed, si ponatur major esse vera, hoc ipso minor erit falsa, vel econtra, si minor erit vera, major erit falsa, & ideo nulla inde potest inferri consequentia. Declaro. Si enim vera est haec: *Si Petrus habet auxilium A. dissentiret, hoc ipso repugnat hoc auxilium dari à Deo propter consensum secutum, in quo tamen decreto deberet Deus vide re veritatem minoris propositionis conditionalis; Si Petrus dissentiret, non daretur hoc auxilium:* verificatum enim hujus propositionis non potest esse aliud (in mea sententia mox tradenda) quam Decretum Dei, quo vult hoc auxilium dare, quia videt habiturum consensem: ergo si minor est vera, falsa est major, scilicet: *Si Petrus habet auxilium A. dissentiret:* ergo etiam econtra si major est vera, falsa debet esse minor. Brevius. Hæc veritas: *Si Petrus dissentiret, non daretur illi auxilium A.* non potest videri nisi in Decreto dandi auxilium A. qui non potest videri in decreto dandi hoc auxilium, si auxilium est inefficax (hoc modo enim daret & non daret) ergo solum potest videri in decreto dandi auxilium quia est efficax: sed si auxilium est efficax jam est falsa major proposition: ergo ex veritate minoris falsificatur major: ergo non potest simul stare utriusque veritas. Itaque illa prima propositione: *Si Petrus habet auxilium A. dissentiret;* potest quidem cauflare hoc decreto: *Quia Petrus dissentiret, nolo illi dare hoc auxilium,* sed non potest cauflare hanc conditionem: *Si Petrus dissentiret, non darem illi hoc auxilium,* hujus enim veritas supponit auxilium esse efficax.

317. Ad alterum argumentum respondeo, negando sequelam. In casu enim, quo Deus negaret hoc auxilium, quia videt Petrum disensem, si daretur, revera actus primus proximus non impeditur à veritate conditionata, sed impeditur à Deo, quatenus liberè nollet dare hoc

auxilium, cum posset velle dare. Sed de his satis.

§. IX.

An detur in DEO Scientia Media suorum decretorum.

318. Quæritur denique, an in Deo detur Scientia virtualiter distincta ab omni decreto ab solo, quæ Deus videat, quid ipse liberè facturus esset, si hac vel illa circumstantia seu conditio ponetur: v.g. an Deus volueret incarnari, si Adamus non peccasset: An, si Christus nolueret mori pro genere humano, per aliud remedium liberasset genus humanum: an si Noë nolueret ingredi arcam, delevisset diluvio torum genus humanum, &c. Affirmant plures quos sequuntur Derkennius & Aldrete.

319. DICO. 1. Repugnare hujusmodi Scientiam Medium. Probo. Hujusmodi Scientia Media præjudicaret libertati divinae; esset & non esset impedibilis à Deo: ergo repugnat. Antecedens probo. Omnis Scientia Dei existens independenter ab omni decreto, præcedit decreta existens, ut directiva seu consultativa ad decreta Dei, & essentialiter ac virtualiter præsupponitur à decreto subseciente: sed hac ratione jam præjudicaret illa Scientia Media libertati ipsius decreti, & esset ac non esset impedibilis à Deo: Ergo, &c. Majorem negant adversarij, & volunt, illam Scientiam habere se concomitantem ad ipsum decretum. Sed hoc non rectè dicitur. 1. Quia hac ratione non est necesse Scientiam conditionatorum distinguere virtualiter intrinsecè à decreto ipso existente, quæ erit nostra sententia: 2. Quia omnes nostri DD. fatentur, quod nisi Scientia media de nostris actibus liberis esset necessaria ad Providentiam Dei universalem, & directiva decretorum, non esset vila necessitas eam afferendi: & fortassis à nemine affereretur ob suam difficultatem. Ergo non est ponenda in Deo Scientia Media, independens à decreto, & non directiva decreti.

320. DICO. 2. Deus illas veritates conditionatas videt in decreto ab soluto existente, habente intrinsecam connexionem cum decreto sub alia conditione futuro; sive: decreta præsens ex suo intrinseco modo tendenti in res defacto volitas, est verificativum omnium decretorum, quæ sub conditione varia essent exstitura, defacto autem non existent ex defectu conditionis. Ita RR. Explicatur. Defacto Deus decretivit Incarnationem tali affectu, quo ferebatur in merita & Passionem Christi, generisque humani Redemtionem, vi in eo relucat hæc Veritas. Si Adam non peccasset, non incarnarer. Sicut, quando æger ex affectu sanitatis sumit amaram medicinam, in ipso modo eligendi medicinam deprehendit hanc veritatem. Si medicina hæc non esset conductiva ad sanitatem, non sumerem illam.

321. Hinc deducitur, quod præsens decretum non videatur à Deo sub aliqua conditione futurum, videretur tamen sub conditione futurum in alio decreto, si Deus aliud decretum habuisset. v. g. si Deus noluissest producere Petrum, tunc ex affectu quo ferretur in negationem Petri, relucet, quod si Deus velleret producere Petrum, daret illi talia vel talia auxilia.

Argumenta adverbariorum referre non est opus. Plus enim non probant, quam quod Deus veritates illas conditionatas debeat cognoscere; quod vltro fatemur. sed negamus videri per scientiam virtualiter distinctam à præsenti decreto.

**

*

CAPUT IV.

DE VOLVNTATE DEI.

CONTROVERSIA I.

In quoniam consistat actus liber voluntatis divinae.

§. PRIMVS.

Difficultas questionis exponitur.

322. **D**ari in DEO Liberum Voluntatis exercitum, fidei dogma est, cuius probationes attuli in Institutionibus. In quoniam autem realiter & à parte rei consultat hoc exercitum, & à quoniam Deus formaliter constitutus volens mundum, cum potuissest nolle, est ex gravissimis, si non omnium gravissima difficultas totius Theologiae, qua sic proponitur.

323. Vel volitio creandi mundum est adæquatè intrinseca Deo, vel non est. Si est, ergo aliiquid intrinsecum Deo potuissest non esse: ergo est aliiquid in Deo contingens: ergo illud non est Deus, sed creatura. ergo Deus perficitur intrinsecè à creatura, quod est impium dicere. Si non est adæquatè intrinseca volitio, sequitur actum liberum Dei quâ liber est, non esse vitalem; imò non existere ab æterno; vel debet identificari cum aliquo negativo: quæ omnia videntur esse contra conceprum actus divini, vitalis & liberi. Eadem penitus est difficultas in Scientia libera Dei, tam Visionis, quam Scientia Media.

§. II.

Sententia Cajetani refellitur.

Omissis varijs modis expediendi præsentem difficultatem, quos aliqui tentarunt, sed verbis magis involverunt, celebriores referam.

324. Prima sit Cajetani, i. p. q. 19. a. 2. Et 3. Et 3. p. q. 1. a. 1. afferentis, quod Deum velle alia, est perfectio voluntaria, & omnino libera, & extensa, & non simpliciter & intensiva, quæ potuit deesse DEO, quia quod perfectio sit voluntaria, & omnino libera, est conditio diminuens rationem perfectionis, respectu ejus in quo est, quoniam significat suum oppositum non

esse imperfectionem. Quæ Cajetani verba plures (alijs tamen aliter interpretantibus) ita accipiunt, quæ docuisser, Volitionem liberam Dei esse Deo superadditam realiter, saltem modaliter, quæ quidem potuissest ab æterno non esse, posito tamen quod existat, non potuit incipere in tempore, sed debuit essentialiter esse ab æterno. Quæcunque tamen fuerit mens Cajetani

325. Dicendum est, cum ceteris Theologis, actus liberos Dei non esse modum realiter superadditum Essentiae divinae. Probatur 1. ex verbis S. Bernardi annotatis in Concilio Rhenensi. Credimus & confitemur, nullas omnino res, sive Relationes, sive Proprietates, sive singularitates, & alia hujusmodi, adeste DEO, quæ sint ab æterno, & non sint DEVS. quæ verba putat Arriaga de solis attributis necessarijs ex mente S. Bernardi prolata esse, additque alia, quæ quoniam frivola sint, ostendit P. Aldrete. dñp. 9. s. 1. a. n. 7.

326. Probatur. 2. Illa entitas modalis, cum esset realiter distincta, esset creatura: ergo vel substantia vel accidentis: non primum: esset enim extra conceptum primæ & completa radicis, & entis per se stantis; sicut nostri actus liberti. Præterea, vel esset substantia completa, vel incompleta: Non primum; alioquin subsisteret per se, nec vniuersitatem DEO: non enim possunt duæ substantiarum completae inter se vniiri ad faciendum unum per se; neque etiam substantia completa potest esse modalis perfectio alterius substantiarum. Denique non tam DEVS inde denominareretur volens, quoniam potius illa ipsa substantia creata esset volens ut quod. Esset ergo substantia incompleta: & quero ulterius, an sit incompleta præcisè in ratione subsistendi, vel in ratione subiecti, vel in ratione formæ. Non primum dici potest; hac enim